

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Opposita sententia verior est, varie tamen probari solet. cap. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

Intellectio illa, & volitio angeli, qua crearet creaturam, versaretur circa ipsam creaturam tanquam circa obiectum: non naturaliter, sed libere: nulla enim esset causa, cur diceremus, circa creaturas versari Angelum necessario, & per suam substantiam: ergo ab ea operatione posset cessare: esset ergo accidens ipsius, sicut est in nobis quævis intellectio, & volitio.

Quod si nulla creatura posset creare aliquam substantiam, quæ suapte natura per se est: neque formam accidentariam creare posset: eo quod, ut talis forma creetur, necesse sit esse per se: quod illi est præter naturam. Si autem nulla creatura creare posset rem secundum naturam: multo minus creationem præter naturam rei creatæ, ei debemus tribuere.

Denique cum nulla creata intellectio, & volitio videatur possibilis, quæ sit alterius naturæ ab ijs, quæ de facto sunt in Angelis; & hæc non sint principia creandi; frustra suspicabimur posse aliquam creaturæ Deo, quæ talem habeat virtutem.

DISPVT. CLXXVI.

An creatura assumi possit à Deo vt instrumentum ad creandum.

Possit creaturam assumi vt instrumentum creationis, senserunt nonnulli cum Magistro, c. 1.

Opposita sententia verior est, varie tamen probari solet, c. 2.

Præcedens opinio optimè ratione monstratur, nulla posita in instrumento innata virtute, c. 3.

Eadem opinio contra potentiam, quam vocant obedientiam, confirmatur, c. 4.

Quomodo cetera instrumenta habeant præuiam operationem, vel aliquid propriæ virtutis productum in effectum, c. 5.

Solutio argumentorum prioris opinionis, c. 6.

CAPVT I.

Possit creaturam assumi vt instrumentum creationis, senserunt nonnulli cum Magistro.

Multo magis inter Scholasticos controuersum est, an Deus vt possit creatura, vt instrumento ad creandum: appellamus autem instrumentum, non quod propria virtute, sed virtute mendicata ab alio operatur. In qua questione videtur Magister in 4. d. 5. cap. vi. asserere, id optime fieri posse. Cuius sententiam secutus fuit S. Thom. in 4. d. 5. q. 1. art. 3. quæstiuncula 3. ad 4. & in 2. d. 1. q. 1. art. 3. & non pauci recentiores hac nostra ætate in Scholis defendunt. Probari autem potest primo quia maior virtus necessaria est ad faciendam incarnationem, quam ad creandum: sed ad incarnationem assumi potest aliquod instrumentum: ergo ad creationem etiam. Secundo, Sacerdos per verba consecrationis attingit efficienter transubstantiationem panis in corpus Christi: ergo sufficienter attingit totam substantiam corporis Christi, ac si eam crearet: cur ergo ad eius creationem non poterit concurrere? Tertio ignis inferni producit qualitatem in spiritus, vt instrumentum diuinæ potentie: ergo posset etiam esse instrumentum creationis. Vltimo confirmari potest, quia nulla videtur ratio, quæ ad manifestam contradictionem deducat afferentes hanc sententiam: frustra ergo dicemus, ita repugnare diuinæ virtuti & omnipotentie, vt à Deo fieri nequeat.

Vasquez in 1. p. tom. 2.

CAPVT II.

Opposita sententia verior est, varie tamen probari solet.

Probabilior, & magis communis est opposita opinio, quæ affirmat, nullam creaturam assumi posse à Deo vt instrumentum creationis. Hanc sententiam secuti sunt S. Thom. Caiet. & recentiores Thomistæ in hoc art. & 2. contra gent. c. 21. & Caietan. Ferrar. ibidem, Albertus in 2. d. 1. art. 7. Scotus in 4. d. 1. q. 1. & 2. Ideo dici potest, non longe à fin. Richard. in 4. d. 5. q. 1. & 2. Hæc autem eadem d. q. 2. multæ tamen rationes in confirmationem huius sententiæ afferri solent, quæ mea quidē sententia parum habent momenti. Referemus igitur aliquas earum in hoc capite, vt sequenti eam, quæ nobis probatur, afferamus.

Prima ratio sit Ricardi in hunc modum. Creatio postulat virtutem infinitā: ergo ad illā nequit vlla creatura cooperari. Verum hæc ratio aut probat non posse assumi à Deo instrumenta ad productionem gratiæ, aut nihil probat in proposito: non quia productio gratiæ sit creatio, vt ibidem falso putat Ricard. sed quia cum solius Dei sit, gratiam infundere, & peccata remittere, hic effectus natura sua non minus postulat virtutē infinitam, quā creatio: quod quamuis verum sit, ratio tamen proposita neutrum demonstrat. Nam effectum esse talis naturæ, vt in causa principali postulet virtutem infinitam, non satis videtur, vt etiam in instrumento eandem postulet. Siquidem instrumentum non sua virtute, sed virtute agentis principalis, & (vt aiunt) eleuatum ab eo operatur. Supererat igitur probandum, non posse creaturam eleuari virtute Dei, nec creaturam ita Deo obedire, vt ad creationem cum illo operetur.

Secundo ratio S. Th. in hoc art. est huiusmodi. Omne instrumentum, vt operetur cum causa principali ad effectum debet ex se præuiam aliquam operationem habere. Hæc propositio inductione constat in terra, & alijs instrumentis artis, & in calore naturali animalis ad gignendas carnes, & calore ignis ad producendum alium ignem: sed nulla creatura potest habere præuiam operationem ad creandum aliquid; quia cum nihil præcedat rei, quæ creatur, nullum est subiectum circa quod instrumentum præuiam suam operationem operetur: ergo ad creationem concurrere nequit.

Ceterum hæc ratio Doctoris sancti, & in eius doctrina, & absolute difficultate non caret. Primum quidem in doctrina ipsius. Nam negari nō potest, intellectum ad videndum sine habitu luminis gloriæ cum solo auxilio comparari cum Deo, sicut instrumentum cum causa principali, & tamen non habet præuiam operationem. Deinde ipse quoque affirmat, phantasma esse instrumentum intellectus agentis ad imprimendam speciem intellectui possibili, & tamen nullam habet præuiam operationem in ipsum, sed agendum videamus. quam præuiam operationem S. Thom. tribuit omnibus instrumentis, vt inde conijcere liceat an ea sit necessaria. Primum quidem ipse asserit iuxta multorum sententiam, sacramenta esse instrumenta physica gratiæ 3. part. q. 62. art. 1. & tamen nullam aliam præuiam operationem illis tribuit, quam naturalem, aquæ sc. baptisimi ablucere, verbis etiam sonare, & sic de alijs. At hæc operationes nullius certe virtutis & momenti sunt ad producendam gratiam; atque infinita virtus Dei non

li
mius

minus assumere aquam immotam, ut instrumentum gratiæ, quam aquam motu suo abluentem: cum motus ille, & ablutio nullam ex se virtutem habeat præuiam ad talem effectum. Idem docet 3. p. q. 13. artic. 2. de potentia patrandi miracula in Christo: huius autem præuiæ operatio, qualis erat aut locutio, aut tactus, nihil conferebat ex se ad effectum & miraculum: frustra ergo illum exposcit S. Thom. ut aliquid necessarium ad rationem instrumenti. De alijs vero naturalibus instrumentis est distincta ratio: nam præuiæ operatio, quam habent natura sua, cōducit ut dispositio ad effectum principalis causæ, ut patet in instrumentis artium, quocumque modo illa concurrere & operari dicantur (in hoc enim non immoror) in calore naturali ad gignendas carnes, & in calore ignis ad producendum ignem.

Quare Andreas de Vega lib. 7. sup. Concilium c. 13. docet necessariam non esse præuiam operationem in instrumento, ut assumatur: intelligit libere: in quam sententiam adducit Scotum, cuius mentem non satis videri intellexisse. Ille namque in 4. dist. 1. quæst. 5. s. ad primum ergo quæst. circa medium, & dist. 6. quæst. 5. s. Circa tertium principale, versiculo ad primum dico solum affirmat, aliqua dici instrumenta, quæ non agunt; & huiusmodi putat esse omnia instrumenta artis, quia ex se nullam habent efficacitatem quod ipse ibidem fufius probat. At de instrumentis, quæ ipse vocat actiua, necessarium putauit, habere præuiam operationem ad effectum principalem, ut instrumenta dicantur: quinimo non ideo dici instrumenta, quia eleuentur ad effectum principalem, ut calor ignis ad ignem, calor animalis ad carnes, sed putat ea sola ratione dici instrumenta, quia sua virtute aliquid operentur præuium, quo posito sequitur effectus sine ipsorum concursu. Quare in 4. d. 1. q. 1. s. ideo dici potest, circa finem, ideo censet nullam creaturam assumi ut instrumentum, quia non habet virtutem efficiendi aliquid præuium, quæ ratio, meo iudicio, efficax est, ut seq. cap. videbimus.

Ceterum si velimus S. Thom. ita interpretari, ut non loquatur de instrumento physice operante ad effectum, sed de instrumento tantum operante moraliter: ratio illius difficilis non erit. Dicendum igitur est Doctorem sanctum hic non querere, an possit esse instrumentum physice concurrere ad creationem; quod hoc nulla ratione posset defendi, ut inferius videbimus: sed an possit esse instrumentum morale: & iteq. respondisse, non posse assumi aliquid ut instrumentum: intelligi autem morale, quia nihil est, quod habeat aliquam præuiam operationem circa rem creandam, vel circa aliquid illius. Neq. enim morale instrumentum Dei dicitur id, quod solum impetrat aliquid à Deo: sed id quod impetrat faciendo aliquid circa rem, in qua effectus à Deo deriuatur: ut cum quis tangit ægrotum, & tactu suo impetrat à Deo sanitatem, &c. Cum enim id, quod impetrat à Deo aliquid, eatenus dicatur instrumentum, quatenus assumitur instrumento naturali separato, seu instrumento artis, quod ex se habet præuiam aliquam operationem circa subiectum: id eo non quæuis causa moralis, quæ impetrat aliquid à Deo, dicitur instrumentum Dei: sed tantum illa, quæ aliquid prius faciendo circa idem subiectum, impetrat à Deo effectum principalem

circa idem, ut in exemplo posito & in futuramentis. Et quia nulla causa creata operari potest aliquid illius: ideo non potest illa causa creata dici instrumentum tam etiam morale creationis: quæuis possit esse aliqua causa impetratoria. Quocirca cum Christi humanitas, & sancti viri prius facerent aliquid circa rem, & factu suo impetrarent à Deo miraculum circa eandem, recte dicebantur instrumenta Dei, etiam si solum essent mortalia, & impetratoria. Neque enim video, necessarium esse asserere, fuisse physica instrumenta, ut eodem ostendimus.

Cum vero in ea q. 13. art. 2. docet S. Thom. non posse animam Christi assumi, ut instrumentum à Deo ad annihilandum, etiam de morali instrumento intelligendum est. Nam licet possit esse causa impetratoria annihilationis: ea tamen non potest dici instrumentum Dei, etiam morale. Quoniam annihilatio solum consistit, ut ait ibidem S. Doctor, in eo, ut Deus denegat influxum, quo rem conseruabat. Ad hoc autem nihil videtur præuiæ aliquæ operatio concurrere per modum instrumenti, licet possit id à Deo impetrare: quicquid hoc non sit efficere aliquid in re ipsa, sed Deum negare ei conseruationem: quicquid sit in re antequam annihiletur, non se habet inde præuiæ operationis ad negandum conseruationem. Nam ut esset instar instrumenti, potius hæc præuiæ operatio deberet esse in ipso, qui negat conseruationem. Quare non dicimus, villo modo Deum uti instrumento ad negandum conseruationem rei, sicut dicimus, ut in instrumento aliquomodo faceret morali, ad efficiendum aliquid: etiam si possit esse causa impetratoria annihilationis.

Tertia ratio, quæ afferri solet, est huiusmodi. Creatio est productio entis, in quantum ens, puta, finitum & limitatum natura sua: sed quod producit ens, in quantum ens est, potest producere omne ens: ergo potest producere seipsum: sicut ens finitum, & limitatum: atqui tale est esse instrumentum creatum: ergo si illud assumatur ad creandum aliquid, seruire etiam posset ad creandum seipsum, quod est absurdum.

Verum hæc ratio minus probat. Sicut enim superioriori disp. c. 1. dicebamus, ut aliqua creatura haberet potentiam creandi, non opus esset veritati posse circa omne ens vniuersæ: sed sufficeret, in aliqua re particulari producere totam entitatem illius, materiam scilicet & formam: ex quo non requeretur, posse creare se ipsam: id quod minus sequitur in instrumento. Cum enim non operaretur natura virtute, sed voluntate solum Dei assumptis, ex eo, quod totam entitatem totius entis produceret, non sequeretur, posse se ipsum efficere, etiam ut instrumentum.

CAPIT. III.

Præcedens opinio optimè ratione non probatur,
nulla posita in instrumento innata
virtute.

Mihi vero vnica videtur esse ratio, quæ non solum in præfenti difficultate, sed etiam in vniuersum conuincit, nullam rem assumi posse ad quemcunque effectum, sed debere instrumentum esse talis nature, & virtutis, ut habeat circa præuiam operationem, non quamcumque, sed